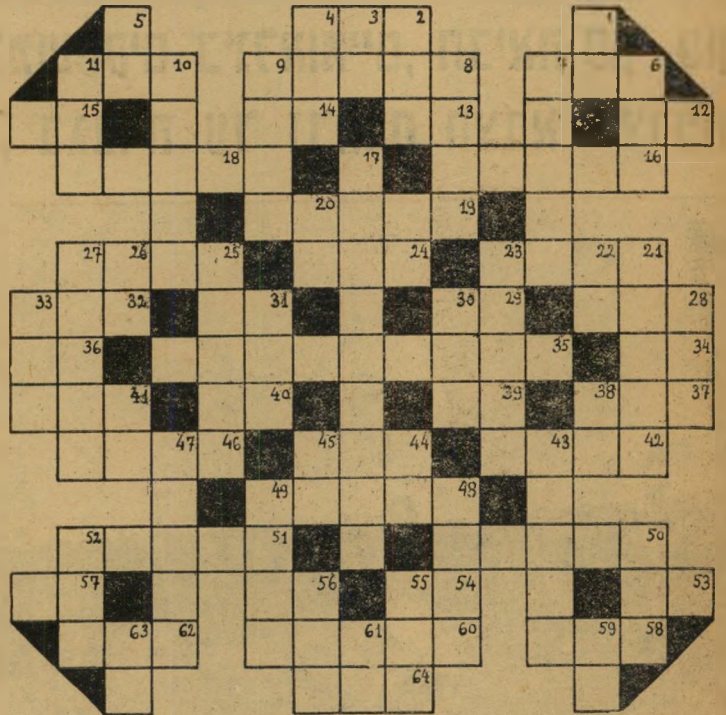

דין ודין

אתה טובה אתה

תשבץ העולם הזה 1021

מאוזן: 2. אותו אין מכניסים לעופריים; 6. בערבון מוגבל; 8. העתון הנפוץ ביותר במדינה; 10. משחילים במחט; 12. המוצר העיקרי של אמריקאגז; 13. אויב; 14. מאתיים ועשר; 15. דגל; 16. אי האתרוגים; 18. ירושלים דליטא; 19. משק על שם דב, רבקה ותרצה הוז; 21. ספר תנ"ך; 24. נהי; 25. העיקר בעיסה; 28. מלך ישראל; 29. מלטה; 31. אומה; 32. גיס; 34. מספר אבנים; 35. יישוב מול לטרון; 36. ענו; 37. מוצר היצוא של ערב; 39. אוי; 40. אות; 41. בידוי העגלון; 42. חטטן; 44. ענת; 46. החיים והמוות בידיו; 48. הכרחי לקומוז'ן של ממש, או פחות של חבורת האש; 50. יוצר דת מונותאיסטית; 51. מה שתשבץ זה מבקש; 53. מלה מקובלת על הצבר; 54. מטבע מורחיאסיאתי; 56. משמש להובלת תפוחי אדמה; 57. בעלת חמש אצבעות; 58. חלק הגוף; 60. שער בבית-המקדש נקרא עליו; 62. יישוב ביהודה; 64. ... יהיה יותר טוב!

מאונך: 1. ידיד; 2. סכין גילוח; 3. חיטה; 4. שדה; 5. עשרים ושש; 6. שיא המהירות; 7. בראש יתון; 8. רדיפה אחר חשוד; 9. הפיכת חית-בר לחית-בית; 10. יישוב בצפון; 11. סל; 17. יגאל ידין; 19. משפחת לאורטיקנים סוציאליסטיים; 20. אות הנצחון; 21. בית-ספר; 22. אויב רגל; 23. לפני השני; 25. ספר תנ"ך; 26. חצי וינה; 27. מופיע אחד לשלושה חודשים; 28. חטה; 30. מאריטימי; 31. הוא נידף ברוח; 33. הסתכלות; 38. נייר-ערך; 41. בעל לעולם אין לדעת; 43. יישוב בדרום; 44. עולה מקנקן רותח; 45. העצמון, למשל; 47. מחלת זקנים; 48. אויב ישראל; 49. ללא בעלים; 50. בכל נמל; 52. דור רביעי; 55. אחת מתכונות האל; 56. פר, לשעבר; 59. נוכרי; 61. בונה תיבה; 63. אילן.

אין זמן לילדים

(המשך מעמוד 11)

הממשלה מחשיבה את קול האמריקאים יותר מאשר את קול האופוזיציה! צעק ציר דמוקראטי-יחופשי שמן, לקול תשואות חבריו לדעה.

„רע מאד אם רק בחצר הקסרקטין תי נתן לנוער הגרמני האפשרות ללמוד ולהתי-פתח...“ קרא הציר הסוציאלי-דמוקראטי ראצל. מחיאות-כפיים.

ביצוע-העתונות, בו יש מקום למאתיים כתבים, יושבים חוץ ממני רק חצי-תריסר איש ואשה. ביצע הקהל, בו יש מקום ל-חמש מאות לפחות, יושבים המשתתפים של סיורית-למידים מודרכים. יציע הדיפלומטים, ממול, ריק כמעט לגמרי.

הכל עשוי בטעם טוב, כיאה למדינה עשיריה. אולם בניגוד לבריטניה, מורגש מאד כי לא זה המרכז לחיי העם. לבני בון, ו-לבני גרמניה המערבית כולה, אין שום ענין בכל הנאמר והמדובר בבית היפה הזה, על-ידי האנשים הלבושים בחליפות האפורות והכחולות המרושלות.

★ ★ ★

קברה של נשמה

לגרמניה המערבית אין עיריברה אמיתית. בון היא עיר חמודה קטנה, כגדול ירושלים, על גדות הריין הרחב. משי רדי הממשלה שוכנים בתריסר בנינים מסוג הועד-הפועל, הדומים כולם פחות או יותר לבנין הבונדסטאג. אולם בון אינה מרכז גרמניה, כשם שירושלים אינה מרכז ישראל. בון אינה מתימרת אפילו להיות מרכז רגשי ו-היסטורי, כמו ירושלים. הממשלה יורשת כאלו על מודעותיה, מוכנה בכל רגע לבוא אחרית הימים, כאשר תחזור לברלין.

שום עיר לא ירשה את ירושתה של ברלין המבורחת, ברלין השוכנת מעבר הגבול הסובייטי, אי מערבי בודד בתוך האזור ה-קומוניסטי. העתונאים, הסופרים, המחזאים, המוסיקאים, שנשאו בלבם את מורשת התרבות הגרמנית, נפוצו לכל עבר.

כך, על כל פנים, מסכיירים הגרמנים עצמם את התופעה המזוויה שעם זה של למעלה מחמישים מיליון נפש (במערב) נהנה, כי יום, חסר כל יצירה תרבותית. שום מחנה גדול, שום ספר גדול, שום סימפוזייה גדולה, לא נולדו מזה תריסר שנים — ולמעשה מאז 1933 — בגרמניה המערבית. „אין יצירה תרבותית בלי מרכז תרבותי“, הסביר לי עורך עתון.

אולם זוהי רק אחת הסיבות, ולא העיקרית. „הפלא הכלכלי“ חשוב יותר. אומה הרודת אחרי מכשירי-טלבוזיה, אינה יכולה להתפנות לכתיבת סימפוזייה חמישית. כאשר הועלה מהנדס-הייצור על כן הפסל, הופל ממנו המשורר. הרדיפה אחרי הפציה-המותרות דורסת תחת נעליה כל יצירה תרבותית — כשם שעושה זאת בישראל הדאגה הלאומית לבטחון הצבאי.

אולם יתכן כי הסיבה האמיתית עמוקה עוד יותר. בכל אומה ישנה רק שכבה דקה מאד היוצרת תרבות. אלה הם תאים עדינים מאד בגוף הלאומי, תאייצירה המתחדשים מזור לדור. כאשר הם נהרסים על-ידי מחלה או תאונה, אין הם מסוגלים עוד להתחדש. כך בדיק קרה לגוף הגרמני. אדולף היטלר השמיד תאים רבים במחנות-הריכוז, גירש אחריים אל מעבר לים, שיתק את ה-גותרים בזריקות-המחז של הטירוף הגועני-תא-היצייה, שטופחו במשך מאות בשנים, התאים אשר יצרו את גיתה וקאנט וויהאן סכטיאן באך, הושמדו.

כאשר התעוררה גרמניה ממחלת-הרוח ה-נאצית, היא יכלה לבנות מחדש בנינים ו-בתי-חרושת למכוניות מרצדס. אבל היא לא יכלה להחיות בגוף הלאומי את התאים ה-מושדמים של היצירה התרבותית. לכן משגר שגת הארץ, גועשות הערים והומים הכבי שים. אולם הנשמה הגרמנית גועה, ויתכן שלא תקום לעולם לתחייה.

יתכן כי גרמניה מתה, ואינה יודעת זאת. זהו המחיר האמיתי ששילמה גרמניה עבור כיבוש אירופה מהרי הפירינאים ועד למבוי אור מוסקבה. אילו אפשר היה לקבור את נשמתה של אומה בקבר, היו צריכים לה-קים עליה מצבה שתשמש אוהרה גוראה לכל אומה אחרת העומדת מול הפיתוי ה-כפול של מלחמת-כיבוש ומחנות-ריכוז: „ההלך, בחורף הארצך, זכור כי ראית אותי מוטלת כאן — וכי זה יכול לקרות גם למולדתך.“

ספרים

תרגום

הקיסר הקטן

יומנו של נפוליאון (ליקט קלוד רואה, הוצאת עדיה, 247 עמודים) — אינו, למעשה, יומן כלל. המאורעות המתוארים בו לא הועלו על הנייר על-ידי הקיסר עצמו, אלא נרשמו מפיו על-ידי מזכיריו הנאמנים ואנשי פמלייתו.

מולדתו של נפוליאון, קורסיקה שטופת הבערות והקנאות הדתית, הורשה לו ירושה נכבדה: אמונה עמוקה בידה המדריכה של ההשגחה העליונה. הוא האמין בה, כאשר ריחפה מעל לראשו אימת הגיליוטינה של מהפכני צרפת, כאשר עמדו חייליו מול מלכנים מורדים וכאשר התנגש צבאו עם התורכים, האנגלים, האוסטרים והפרוסים. הוא הוסיף להאמין בה אפילו לאחר שהובס צבאו ברוסיה בשנת 1812.

אמר נפוליאון לאחד ממזכיריו מאוחר יום-חר, בשבת באי סנט-הלנה: „ראוי לציין כי המכשולים שחרצו את כשלוני לא בני אדם היו הגורם להם. בדרום הכשיל אותי הים, ולאחר זמן, בצפון, הובסתי על-ידי שריפת מוסקבה ושלגי החורף. הנה המים, האוויר והאש — הבריאה כולה היתה בעוכריה של תחייה עולמית, אשר גם היא היתה מעשה הבריאה! מי אנוש וירד לסוף דעתה של ההשגחה העליונה!“

בעיקבות נפוליאון וההשגחה העליונה ה-מפקחת עליו עובר הקורא מחדש על כל העלילות ההיסטוריות — החל בכיבוש אר-טליה וכלה בקרב וטרלו. אולם לצידן של העלילות הידועות מגלה הוא שפע של סייפורים, אשר לא נודעו עד כה. אחד מהם: אשתו הראשונה של נפוליאון, ג'וזפינה בוהארינה, השמיצה אותו בהפיצה שמועות כי הוא חסר כוח גבראי, וגנבה כספים מ-קופתו הפרטית, כדי לחלקם בין מאהביה הרבים.

האשה היא רכוש. מרתקות לא פחות מן הסיפורים הכלתי נודעים הן מאות אימ-רותיו של הקיסר הגוף, הפזורות על פני הספר, וכן חוות דעתו על כמה אישים בני דורו. אחדות מהן:

● על האנגלים: די היה לי לשלוט על הים שש שעות בלבד, כדי שיבוא הקץ ל-קיומה של אנגליה.

● על צרפת: ידעתי רק תשוקה אחת, אהובה אחת: צרפת. עמה שכבת. מעולם לא מנעה ממני דבר. היא העניקה לי את דמה, את אוצרותיה בשפע.

● על מסטרת פאריס: המטסרה היא אמנות שעיקר עיקרה לעצום עין על מה שראיתו חסרת תועלת.

● על הנשים: האשה היא רכושנו, ואילו אנו אין אנו רכושן; שכן האשה מביאה לנו ילדים — ולא להיפך. האשה היא אפוא קניינו של הגבר כשם שעצי הפרי הם קניינו של הגן.

אחת מאימרותיו החזרות ונישנות של נפוליאון היא „אני נלחם כדי להביא את השלום.“ הוא ציפה לשלום הכללי, העולמי, בכליון-עיניים, תיכנן לקראתו תוכנית דמיונית: „חלומי הנשגב היה כשאבא אל המנו-חה השלמה לטפל במלוא הרצינות בשכתב מצבה של התברה כולה. הייתי משתדל ל-העמיק רוח ולטפל בהנאותיו האישיות של כל אדם...“

נפוליאון לא זכה להגשים את תוכניתו, הוא מת ב-5 למאי 1821 בגלות סנט הלנה, כשהוא מגהק ללא הרף. אולם לפני מותו הספיק להשליח לבנו עצה מצוינת: „כש יאחו בני בשלטון, יהא מוכרח להשלים עם רעיון חופש העתונות. בימינו הרי זה הכ-לרעות, הרי זה להירדם בחיק הסכנה.“

חדש וקריא

● **מלחמה ושלום** (מאת ל. טולסטוי, טרי, הוצאת לדורי) — גירסה מקוצרת של גדול הרומאנים המלחמתיים מבחינה כמותית ואיכותית. תיאורי הקרבות בין הרוסים ל-צבא נפוליאון וסצינות האהבה של אנדריי, נאטאשה ופירי וטארו בעינם, בה בשעה ש-הוויכוחים הפוליטיים והפילוסופיים הושמטו לגמרי. מיועד בעיקר לאנשים חסרי פנאי, או סבלנות.

● **המיתורוגיה** (מאת אדית המילטון, הוצאת מסדה, 278 עמודים) — צרור אגדות עמים על שדים, רוחות, אלים ובני אלים, הנמשכים אל נערות חמודות ממש כמו בני המותה. למבוגרים ולנוער כאחד.